

Nr 196.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till uppförande av byggnader för konserveringsforskning m. m.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bil. 9, punkt 2) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning för budgetåret 1946/47 beräkna ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 140, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 1 mars 1946, föreslagit riksdagen att dels godkänna vid statsrådsprotokollet fogat avtal med stiftelsen Svensk konserveringsforskning, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån så befinnes påkallat och lämpligt, överenskomma med stiftelsen om jämkningar i förenämnda avtal, dels till Uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor, dels ock till Bidrag till institutet för konserveringsforskning under tionde huvudtiteln för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

Den med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1940 tillkallade *utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande* har den 12 februari 1945 överlämnat betänkande med förslag till åtgärder för livsmedelsforskningens ordnande (SOU 1945: 6).

Utredningen har i sitt betänkande föreslagit inrättandet av ett särskilt institut för konserveringsforskning, benämnt Institutet för konserveringsforskning. Enligt förslaget skall institutet organiseras såsom ett enskilt företag men drivas under administrativ och ekonomisk samverkan mellan staten och näringslivet. Institutet avses enligt förslaget att förläggas till Göteborg i anslutning till Chalmers tekniska högskolas institutioner för kemi och fysik samt Svenska textilforskningsinstitutet. Enligt ett upprättat förslag till avtal mellan, å ena sidan, Kungl. Maj:t och kronan, samt å andra sidan, en stiftelse, Svensk konserveringsforskning, avsedd att bildas av för dylik forskning intresserade organisationer och företag, skola kostnaderna för

uppförande och inredning av byggnader för ifrågavarande institut, vilka kostnader beräknats till 1 250 000 kronor, betalas av statsmedel. Kostnaderna för utrustning ha beräknats till 470 000 kronor, varav 256 000 kronor äro avsedda att bestridas av statsverket och 214 000 kronor av stiftelsen. Årskostnaderna för institutet vid full drift beräknas till 420 000 kronor. Därav skulle enligt förslaget 260 000 kronor utgå av statsmedel och 135 000 kronor i form av årsbidrag från stiftelsen. Återstoden, 25 000 kronor, beräknas inflyta såsom inkomster av särskilda uppdrag och tjänster m. m. och av institutets eventuella patent. Kostnaderna för underhåll av byggnader och tomt skulle ej ingå i nämnda årskostnad. Det har förutsatts att dessa kostnader skulle bestridas av statsmedel över statens allmänna fastighetsfond. Utredningen har hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av berörda avtalsförslag och av ett jämväl upprättat förslag till stadgar för institutet samt om anvisande av *dels* ett investeringsanslag å 500 000 kronor till påbörjande av institutbyggnadernas uppförande *dels ock* ett förslagsanslag å 20 000 kronor till bidrag till avlöningar och omkostnader för institutet.

Hittillsvarande livsmedelsforskning i Sverige m. m.

Beträffande den nuvarande livsmedelsforskningen i Sverige må erinras om att viss livsmedelsforskning bedrivs vid universiteten och högskolorna. Dessutom finnas vissa andra offentliga organ, som helt eller delvis tillkommit för att tjäna forskningen på det livsmedelsindustriella området. Bland dessa märkas statens mejeriförsök, statens trädgårdsförsök, fiskeritekniska avdelningen vid svenska hydrografisk-biologiska kommissionens havsfiskelaboratorium i Lysekil, Sveriges utsädesförening och statens institut för folkhälsan. Vidare bedrivs forskning inom vissa industrilaboratorier.

Allmänna synpunkter beträffande livsmedelsforskningen och dess ordnande.

Utredningen har efter att hava anfört vissa allmänna synpunkter beträffande livsmedelsforskningen och dess ordnande (s. 4—11 i propositionen) ansett sig böra föreslå, att ett centralt forskningsinstitut, företrädesvis för grundläggande forskning rörande konservering och lagring av livsmedel måtte inrättas.

Departementschefen, som lämnat en redogörelse för innehållet i remissmyndigheternas utlåtanden såvitt avser de av utredningen anförda allmänna synpunkterna (s. 11—16 i propositionen), har för egen del anfört följande.

Livsmedelsindustrien intager i vårt lands näringsliv en viktig plats. Räknat efter förädlingsvärdet är denna industri den tredje i ordningen av våra industrigrenar. Till belysning av livsmedelsindustriens betydelse för vårt folk har utredningen understrukt näringsmedlens betydelse för hälsotillstånd och

arbetsförmåga. Mycket stora summor nedläggas årligen för att bota sjukdomar, som måhända kunnat undvikas, om mathållningen ordnats efter moderna näringsfysiologiska principer. Det må även erinras om att livsmedelskostnaderna utgöra en viktig utgiftspost i de särskilda hushållens ekonomi. Sålunda kan nämnas, att för det normalhushåll, som ligger till grund för socialstyrelsens levnadskostnadsindex, åtgick enligt beräkningar avseende år 1944 nära 40 procent av en årsinkomst om 5 000 kronor till födo- och njutningsämnen.

I tekniskt avseende står den svenska livsmedelsindustrien som helhet betraktad icke på den nivå, som industriens omfattning och betydelse kunnat giva anledning att förvänta. Skälet härtill torde främst vara att livsmedelsindustrien till övervägande del består av små företagsenheter, som varken kunna hålla mera kvalificerad teknisk personal eller anskaffa dyrbarare utrustning. Även om vissa företag på livsmedelsområdet nedlagt ett omfattande arbete och icke obetydliga kostnader på tekniskt-vetenskaplig forskning, så måste dock sägas att den nuvarande livsmedelsforskningen i vårt land icke är tillfredsställande ordnad.

I likhet med utredningen anser jag det vara en angelägenhet av stor vikt att en centraliserad forskning på livsmedelsområdet kommer till stånd. Det kan icke antagas, att företagen inom livsmedelsbranschen skulle ensamma bekosta en i större skala bedriven forskningsverksamhet utan direkt inriktning på resultat, som kunna förbehållas vederbörande företag. Jag förordar därför i likhet med utredningen att åtgärder vidtagas från statens sida för att främja en intensifiering av forskningen på livsmedelsområdet. Åtgärderna böra — liksom tidigare varit fallet beträffande forskning å andra områden för industriell produktion — taga sikte på en samverkan mellan staten och de på området verksamma industrierna.

Vid övervägande av frågan vilka åtgärder, som närmast böra vidtagas, har utredningen till en början avvisat tanken att inrätta ett centralinstitut för livsmedelsforskningen i dess helhet eller för de flesta av dess grenar. Forskningsområdets väldiga omfattning och heterogena beskaffenhet skulle nämligen enligt utredningens mening bereda stora svårigheter samt orsaka onödigt stora kostnader. Utredningen har i stället föreslagit inrättandet av ett centralt forskningsinstitut avsett företrädesvis för grundläggande forskning rörande konservering och lagring av livsmedel. Detta utredningens förslag, som vunnit gillande i praktiskt taget samtliga yttranden, synes mig innebära en lycklig lösning av förevarande forskningsproblem.

Jag övergår nu till en redogörelse för vad utredningen föreslagit rörande det ifrågasatta institutets organisation och därmed sammanhängande frågor samt vad yttrandena härom innehålla.

Konserveringsforskningsinstitutets verksamhetsområde och personal.

Utredningen har i fråga om institutets syfte anført bland annat, att detta borde vara att studera och förbättra alla slags metoder för bevaring av livsmedel, därvid man icke borde uppfatta begreppet konservering såsom blott och bart att skydda en vara för förstöring till dess den kunde tillredas och konsumeras. Man borde även sätta som konserveringsindustriens mål att åstadkomma närande och välsmakande färdiglagade livsme-

del, som vore så beredda och emballerade, att de kunde transporteras med lätthet och lagras längre tid utan förstöring.

Institutets arbetsuppgifter har utredningen sammanfattat sålunda.

Institutets huvuduppgifter böra vara

att bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande frågor, som avse konservering och lagring av livsmedel, däri inbegripet såväl frågor rörande råvaror och halvfabrikat som rörande färdiga maträtter, att utarbета förfarings-sätt för utnyttjande eller begränsning av det avfall, som uppstår i samband med beredning av livsmedel, att upprätthålla livlig växelverkan med företag och anläggningar, som beröras av institutets arbeten, lämna industriföretag och andra intressenter upplysningar i drifts-, tillverknings- och kvalitetsfrågor, från industriföretagen och andra mottaga och bearbeta forskningsupp-slag samt anordna konferenser och föredrag för teknisk industripersonal och konsumenter, bland dem även matlagningsspersonal och husmödrar, att med-verka vid utbildning av teknisk personal för forskning och industridrift på områden, som beröra institutets verksamhet, samt att effektivt utnyttja litte-ratur och utanför institutet erhållbar kunskap samt sprida kännedom härom till intresserade.

Forskningsuppgifterna skulle huvudsakligen komma att avse hermetisk för-varing efter termisk sterilisering, bakteriostatisk-kemisk stabilisering av livs-medel (saltning och annan kemikaliebehandling, rökning etc.), torkning med eller utan vakuum, frysning av livsmedel, lagring i köld, i värme, i gasat-mosfär, under bestrålning etc., emballage för konserver, tillredning av mat-varor för konservering, matlagning med konserverade livsmedel och utnytt-jande och begränsning av avfall, som uppstår vid konserverberedning.

Utredningen har framhållit, att ett forskningsinstitut, som med utsikt till framgång skulle bearbeta förut skisserade verksamhetsområden, måste utrus-tas med fackmän av olika slag. Enligt utredningen måste vid institutet finnas tekniskt-naturvetenskapliga biokemister, mikrobiologer och fysikaliska kemister liksom också personal för mikroskopi och fotografi, spektrografi, vita-minkemi, kemiska analysarbeten m. m., där måste finnas drifttekniskt in-riktad personal för konserverings-, lagrings- och emballageundersökningar, där måste finnas personal för undersökningar angående tillredning av livsme-del för konservering och angående tillredning av lämpliga maträtter av olika konserver och där måste slutligen finnas personal för upplysningsverksam-het och annan kontakt med näringslivet och konsumenterna samt för admi-nistrativa uppgifter. I anslutning härtill har utredningen framlagt följande personalförteckning för institutet:

	Årskostnad kronor
1 föreståndare	14 000
1 laboratoriechef (biokemist)	10 800
1 laboratoriechef (mikrobiolog)	10 800
1 laboratoriechef (fysikalisk kemist)	10 800
1 driftsingenjör	10 800
1 teknisk kemist (analytiker)	9 000
1 dokumentationsingenjör	9 000
1 matlagningsskonsulent	7 000

	Årskostnad kronor
9 assistenter	54 000
1 kansliskrivare och redogörare	5 000
1 verkmästare	4 400
1 förrådsmästare och maskinist	4 200
1 finmekaniker och instrumentmakare	4 200
1 vaktmästare	3 600
1 assistent å matutprovningsavdelningen	3 600
6 laboratoriebiträden	18 000
2 kontorsbiträden	6 000

Summa kronor 185 200.

Med utgångspunkt från vad utredningen anfört om institutets verksamhetsområde har utredningen funnit den lämpligaste organisationsformen vara att indela institutet i fyra huvudavdelningar, nämligen allmänna avdelningen, forskningsavdelningen, tekniska avdelningen och matutprovningsavdelningen. Indelningen av ett forskningsinstitut borde enligt utredningens mening icke göras alltför fast utan institutets ledning borde i erforderlig utsträckning kunna omflytta personalen — särskilt den lägre — alltefter variationerna i arbetsmängd vid de olika avdelningarna. De olika avdelningarna borde ej heller fungera som var för sig arbetande enheter utan som delar i det stora forskningslag, som institutet borde utgöra. Detta vore så mycket nödvändigare som undersökningarna till stor del kunde väntas bli av sådan beskaffenhet att de måste bedrivas gemensamt av flera avdelningar eller allt efter undersökningsstadiet i tur och ordning av den ena avdelningen efter den andra. Av dessa och andra skäl borde verksamheten vid institutet sammanhållas under enhetlig ledning av en föreståndare. Utredningen har vidare beträffande föreståndarens arbetsuppgifter anfört följande.

Föreståndaren skall svara för att arbetet inom institutets olika avdelningar bedrivs effektivt och enligt de huvudlinjer, som angivits i för verksamheten fastställt program. Han skall företräda institutet utåt och i sådant avseende skapa och upprätthålla förbindelser med av institutets verksamhet berörda delar av näringslivet samt med offentliga myndigheter och institutioner, anordna konferenser och informationsmöten med för institutets verksamhet intresserade grupper och enskilda, göra sig underrättad om de frågor, som näringslivet önskar besvarade genom forskning eller annorledes, samt själv ta initiativ till undersökningar. Han skall genom resor i in- och utlandet hålla kontakt både med näringsidkare och med den forskning, som bedrivs på annat håll. Slutligen skall han sörja för att institutet utifrån erhåller nyhetsmaterial om rationaliserings- och forskningsarbetet inom sitt verksamhetsfält samt tillse att detta material på lämpligt sätt blir bekantgjort ej blott för institutets personal utan även för näringslivets folk.

Föreståndaren skall i samråd med sina medarbetare årligen uppgöra förslag till stat och forskningsprogram för institutet samt vara föredragande i institutets styrelse. Han skall ansvara för ekonomin och bokföringen samt ordningen i institutet och verka för gott samarbete mellan institutets personal för uppnående av det gemensamma syfte, för vilket institutet är inrättat. Han skall utöva granskning av institutets arbetsresultat innan de i form av publikationer och patentansökningar lämna institutet. Med utom-

stående uppdragsgivare (industriföretag eller andra) skall han upprätta avtal, då enskilt forskningsarbete efter av styrelsen därom fattat beslut skall utföras. Inför styrelsen skall föreståndaren vara ansvarig för att institutets byggnad och utrustning utnyttjas för avsett ändamål och framlägga förslag till de ändringar och kompletteringar, som kunna visa sig påkallade. Vad beträffar föreståndarens kvalifikationer bör han äga högre naturvetenskaplig eller teknisk utbildning samt förmåga att leda forskningsarbete och bedöma i samband med verksamheten stående frågor. Han skall dessutom kunna uppträda med nödig auktoritet såväl gentemot personalen som vid förhandlingar med utomstående intressenter.

Av det föregående framgår att föreståndarebefattningen är mycket krävande. Med hänsyn till den stora betydelsen för institutets framgång att en lämplig innehavare av denna befattning erhålles, måste den betalas väl. I analogi med vad som ofta tillämpas för ledarna av forskningsinstitut av den storleksordning det här är fråga om synes det också motiverat att föreståndaren förlänas professors titel. Utredningen har dock icke velat utan vidare sammankoppla befattningen som föreståndare med professorstitel utan ansett att frågan om titulaturen bör prövas från fall till fall med hänsyn till befattningshavarnas kvalifikationer.

Vid den närmare behandlingen av institutets olika huvudavdelningar och deras personal har utredningen rörande allmänna avdelningen anfört följande.

För att föreståndaren skall kunna fylla de i det föregående angivna mångahanda uppgifterna i fråga om ledningen av institutets arbete samt kontakten med näringsliv, konsumenter och myndigheter måste han ha tillgång till kvalificerade medhjälpare för sådana uppgifter. Dessa föreslås samlade i en särskild avdelning med kansli för administrativa och kamerala frågor, bibliotek och upplysningstjänst m. m.

I första hand behöver föreståndaren en *assistent*, som kan biträda honom med administrativa ärenden samt framförallt beträffande kontakten med råvaruproducenterna. För detta ändamål torde han få företaga resor i rätt stor utsträckning. Vid institutet erfordras vidare en välkvalificerad dokumentationsingenjör med uppgift att sköta tidskrifter och boksamling och framför allt att gå institutets och näringslivets forskare tillhanda med specialstudier i litteraturen. Han skall under föreståndarens överinseende ombesörja en regelmässig upplysningstjänst åt näringslivet och andra intressenter angående framstegsarbetet vid institutet och på andra håll inom institutets verksamhetsområde. Han skall vidare hålla kontakt med övriga dokumentationsorgan i landet samt deltaga i den allmänna dokumentation, som kan komma att inrättas. För de kamerala ärendena erfordras en *kansli-skrivare*, som tillika skall tjänstgöra som redogörare. Utöver de nämnda erfordras på föreståndarens avdelning *kontors- och vaktpersonal* för hela institutets behov.

Angående *forskningsavdelningen* har utredningen anfört bland annat, att densamma borde svara för den grundläggande långtidsforskningen och ha tillgång till en laboratorieavdelning med tre specialriktningar, nämligen för biokemi, mikrobiologi och fysikalisk kemi.

För att svara för forskningsuppgifterna (s. 22 och 23 i propositionen) har utredningen föreslagit följande personal. Vid biokemiska laboratoriet: *laboratoriechef* (biokemist), *två assistenter* (biokemister, varav

en vitaminkemist) och laboratoriebiträde, vid mikrobiologiska laboratoriet: laboratoriechef (mikrobiolog), en assistent (mikrobiolog) och laboratoriebiträde, samt vid fysikalisk-kemiska laboratoriet: laboratoriechef (fysikalisk kemist med mätteknisk skolning), två assistenter (för elektrokemiska respektive optiska och fotografiska arbeten) samt laboratoriebiträde.

Beträffande tekniska avdelningen har utredningen bland annat anfört, att densamma skulle ha att utföra försöksverksamhet *dels* på institutets eget initiativ med eller utan samband med arbeten vid forskningsavdelningen och andra avdelningar vid institutet, *dels* — i den mån den mera allmänt inriktade forskningsverksamheten icke därigenom hindras — enligt uppdrag av de till stiftelsen anslutna företagen eller av offentliga myndigheter och institutioner. Avdelningen skulle kunna pröva såväl tekniskt-industriella tillverkningsmetoder som maskiner och apparater i både förminskad och hel industriskala. Vid avdelningens verkstäder skulle provapparater och instrument kunna uppbyggas. Alla erforderliga miljöer för studier av lagring i lagerhus skulle kunna skapas med avdelningens resurser, varjämte begränsat utrymme även skulle finnas för utomhuslagring. Emballage, såväl av bleckplåt som av andra material, skulle kunna bli föremål för undersökningar beträffande inre och yttre korrosion, täthet mot fukt, vattenbeständighet och mekanisk hållfasthet.

Utredningen har framhållit, att den tekniska avdelningen utgjorde inom institutet en teknisk-industriell försöksstation med kontrollorgan av vitt skilda slag. Avdelningens ledande forskare och dessas assistenter borde därför vara ingenjörer med god utbildning. Direkt under institutets föreståndare borde avdelningens försöksverksamhet ledas av en driftsingenjör. I övrigt har utredningen föreslagit följande personal.

1. Varumottagning, centralförråd, kylmaskineri och fläktar samt pannrum och ledningar av olika slag inom byggnaden skötas av en förrådsmästare och maskinist. Denne skall dessutom tillse underhållet av institutets byggnader och dess fasta inredning.
2. Beredning av provmaterial, rökeri, salteri, torkeri samt autoklavering, handhavas av en assistent med ett laboratoriebiträde.
3. Analyslaboratoriet förestås av en teknisk kemist med ett laboratoriebiträde.
4. Avdelningen för lagringsförsök omhänderhas av en assistent med ett laboratoriebiträde.
5. Vid laboratoriet för emballageundersökningar tjänstgör en assistent.
6. Verkstaden förestås av en verkmästare, som till sitt förfogande har en finmekaniker och instrumentmakare samt i mån av behov verkstadsarbetare för grövre arbeten och apparatmontage.

Vad härefter angår matprovningssavdelningen, som skulle utgöra en vetenskapligt inriktad köksavdelning, har utredningen som sin mening uttalat, att densamma borde förestås av en matlagningskonsulent, som borde äga högre lärarinnekompetens inom matlagningsfacket ävensom besitta goda näringsfysiologiska kunskaper. Hon borde vidare vara kvalificerad att uppehålla kontakt med konsumentkretsarna, såväl statliga och kommunala institutioners samt enskilda restaurangers storkök

som den stora mängden av husmödrar, både genom överläggningar med konsumenternas organisationer och genom att anordna och leda upplysningskurser för sådana som utöva matlagning. Till konsulenternas hjälp erfordrades en *assistent* med näringsfysiologiska kunskaper minst motsvarande skolkökslärrarinnekompetens.

Utredningen framhåller slutligen i detta sammanhang, att utöver de i det föregående angivna avdelningarna även erfordrades laboratorier för särskilda undersökningar. Utredningen anför härom följande.

Mången gång kunna sådana problem uppkomma inom ett enskilt företag, vilka icke kunna lösas med företagets egna resurser. Särskilt beträffande småföretag eller grupper av sådana, som sakna egna laboratorier, kunna ofta uppstå trängande behov av att mer eller mindre tillfälligt få disponera laboratorieplats för fabrikationstekniska undersökningar. Även statliga eller kommunala myndigheter och organisationer kunna vara i behov av plats för särskilda provningar eller andra undersökningar. I dylika fall bör institutet ha möjlighet att mot ersättning upplåta forskarrum enligt liknande grunder som tillämpas för ingenjörsvetenskapsakademiens bränsletekniska försöksstation. Institutets forskningsmiljö och mångkunniga specialstab kunna därvid vara till stöd och hjälp åt den enskilde forskaren samtidigt som dessa forskarrum ge bättre möjligheter till det skydd mot insyn, vilket av konkurrenshänsyn måhända önskas, än om arbetena bedreves i de allmänna laboratorierna.

Forskarrummen böra i första hand få disponeras av sådana företag, som ekonomiskt stödja institutets allmänna forskningsverksamhet, samt av offentliga myndigheter och institutioner. I mån av tillgång böra också sådana forskarrum kunna ställas till förfogande för personer som där önska utföra examensarbeten eller forskningsarbeten för licentiatexamen eller doktorsgrad.

Departementschefen, som redogjort för remissmyndigheternas yttranden över denna del av förslaget, har för sin del härutinnan anfört följande.

Utredningens förslag rörande institutets verksamhetsområde och personal har i stort sett vunnit anslutning i de angivna yttrandena och torde kunna godtagas. De i yttrandena framställda önskemålen om en utvidgning av institutets verksamhet torde i vidsträckt omfattning kunna tillgodoses genom samarbete med utomstående sakkunniga och då icke minst med statens institut för folkhälsan. Genom samarbete torde också frågor om den bästa formen för handhavande av uppgifter, vilka överspanna flera institutioners arbetsområden, kunna finna sin lösning.

Styrelsen för statens institut för folkhälsan har ifrågasatt om matutprovningsavdelningen, organiserad såsom utredningen föreslagit, skulle äga erforderlig kompetens för att värdesätta födoämnen med hänsyn till deras näringsvärde. Avdelningens kompetens blir givetvis ytterst avhängig av de personer som knyts till densamma. Erfordras särskild sakkunskap i vissa frågor kan avdelningen helt visst påräkna biträde från institutet för folkhälsan. Skulle behov av ytterligare biträde sedermera uppkomma kan möjligen då upptagas frågan om att vid institutet anställa en vetenskapsman på det näringsfysiologiska området.

I anledning av vad statskontoret yttrat må framhållas, att det uppenbarligen är angeläget att den *assistent*, som skall biträda föreståndaren med administrativa ärenden, besitter nödiga juridiska och administrativa kunskaper. Industriförbundets önskemål synas vara tillgodosedda redan i det av utredningen angivna forskningsprogrammet.

Förläggningssort, lokalbehov och utrustning.

Utredningen har beträffande förläggningen av institutet anfört, att behovet av forskning på konserveringsområdet mest energiskt framhållits av målsmän för den industri, som producerade konserver av fisk, och att ett utkast till ett institut för konserveringsforskning, förlagt till Göteborg, redan år 1939 uppgjorts under medverkan av talesmän för denna industri. Utredningen har därvid erinrat, att ett visst tekniskt kontroll- och i mindre grad även forskningsarbete för närvarande bedreves vid det under svenska hydrografisk-biologiska kommissionen hörande havsfiskelaboratoriets fiskeritekniska avdelning i Lysekil. Detta laboratorium hade i viss mindre omfattning även sysslat med frågor, som rörde konservering av kött, frukt och grönsaker. Av svenska hydrografisk-biologiska kommissionens ledamot professor Abramson hade utredningen emottagit en promemoria rörande konserveringsforskning, vars innehåll tillgodogjorts i utredningens förslag. Beträffande förläggningsplatsen förordades i denna promemoria Göteborg. Förläggningsfrågan hade även varit föremål för ingående diskussion vid en överläggning i Göteborg mellan utredningen och representanter från olika delar av landet för företag och organisationer inom konserveringsindustrien. Därvid uppnåddes enighet om att Göteborg vore den lämpligaste förläggningssorten för ett konserveringsforskningsinstitut, som avsåge alla i Sverige ifrågakommande råvaruområden. Utredningen har också för egen del förordat Göteborg såsom förläggningssort för institutet.

Såsom tomt för det planerade institutet för konserveringsforskning har utredningen föreslagit ett område invid Karl Gustavsgatan omedelbart nordväst om byggnaden för Chalmers tekniska högskolas institutioner för kemi, fysik och angränsande discipliner. Ifrågavarande tomtplats vore lämplig ur många synpunkter. Genom närbelägenheten till högskolans institutioner underlättades användningen av institutets resurser för undervisningsändamål. Ur forskningssynpunkt erbjöde läget de bästa möjligheter till samarbete mellan institutet och högskolan. Med den tillämnade förläggningsplatsen komme institutet vidare att ligga på endast några tiotal meters avstånd från Svenska textilforskningsinstitutet. Detta vore av stort värde med hänsyn till att institutet för konserveringsforskning därigenom utan större olägenheter kunde etablera samarbete med textilforskningsinstitutet för att utföra vissa fysikalisk-kemiska undersökningar med dess dyrbara och fullständiga utrustning. Dessa samarbetsmöjligheter, som vunnes genom att den föreslagna tomtplatsen valdes, måste anses vara av väsentligt mycket större betydelse än den jämförelsevis obetydliga fördel genom förbilligad råmaterialtillförsel, som kunde vinnas genom att lägga institutet i närheten av hamnen och dess järnvägsspår.

I fråga om institutets lokalbehov har utredningen framhållit, att forskningsverksamheten naturligt kunde uppdelas i två huvuddelar, dels laboratoriearbete av vanligt slag, dels försök i halvindustriell skala. Utredningen har i anledning därav och med hänsyn till terrängförhållandena fö-

reslagit, att institutet i enlighet med ritningar av professor M. Wernstedt utföres i två huvuddelar, dels en huvudbyggnad för vetenskapliga och tekniska laboratoriearbeten, matutprovning, dokumentation, undervisning och administration, dels en flygelbyggnad utförd som en hall i anslutning till huvudbyggnaden och avsedd för den industriella försöksverksamheten i större skala.

Hela byggnadsvolymen blir enligt förslaget 10 730 m³, varav huvudbyggnaden 9 120 och flygelbyggnaden 1 610 m³. Arbetsutrymmet i institutet blir 1 825 m² golvyta. Häri ha icke inräknats korridorer, trappor, hissar, klädrum, värmecentral med pannverkstad, toaletter och skrubbar. Arbetsutrymmet fördelar sig med 327 m² på föreståndarens avdelning, 425 m² på forskningsavdelningen, 820 m² på tekniska avdelningen, 106 m² på matutprovningens avdelningen och 147 m² på laboratorier för särskilda undersökningar.

Byggnadskostnaderna ha beräknats till 1 250 000 kronor, varav 100 000 för sådana utrymmen, som enligt utredningens förslag skulle uthyras till utomstående för särskilda undersökningar. Enär byggnadsarbetena beräknats kräva 1½ à 2 år syntes det utredningen vara tillfyllest om för ett första budgetår 500 000 kronor ställdes till förfogande till arbetenas påbörjande.

Vad härefter angår utrustningen har utredningen till densamma hänfört möbler, lösa laboratoriebord, instrument och apparater samt sådana installationer, som icke kunde räknas till standardutrustning för organisk-kemiska laboratorier. Utredningen har därvid framhållit, att utrustningen borde, där så utan olägenhet för utnyttjandet kunde ske, såväl i fråga om sammanhanget som uppställning göras sådan, att den lätt kunde anpassas till ändrade uppgifter. Enligt det av utredningen uppgjorda förslaget till utrustningslista för institutet beräknas utrustningskostnaderna till 470 000 kronor eller till 36,8 procent av byggnadskostnaderna. Denna jämförelsevis höga utrustningskostnad har utredningen förklarat bero bland annat därpå, att den inkluderade en dyrbar utrustning för kylförsök, ävensom apparatur för försök i halv industriell skala. Utrustningslistan har av utredningen indelats i två huvuddelar. Den ena delen, kostnadsberäknad till 256 000 kronor, och omfattande sådan utrustning, som enligt utredningens förslag skall bekostas av staten, har följande utseende.

	Uppskattad kostnad kronor
Polarimeter	2 000
Refraktometer	1 000
Pulfrich fotometer	2 700
Spektrograf	6 000
Spektrofotometer	7 000
Mikroskop	15 000
Fotografisk utrustning	2 000
Diverse elektriska mätinstrument, batterier m. m.	10 000
Rörpotentiometer för mätning av pH	3 000
Apparatur för ledningsförmåga	500
Apparatur för elektrodialys	200

	Uppskattad kostnad	
	kronor	
Vågar	7 000	
Termostatuppsättning för biokemi och fysikalisk kemi ..	400	
Termostater för mikrobiologi	5 000	
Diverse apparatur för mikrobiologi	5 000	
Vakuumpump	1 500	
Autoklaver, mindre (delvis för mikrobiologi)	15 000	
Torkskåp, ugnar	5 000	
Analysutrustning, stativ, muffar, brännare etc.	5 000	
Kylskåp	3 000	
Likriktare	6 500	
Spänningsregulator för växelström	7 500	
Vattendestillationsapparat	5 000	
Lokaltelefon och ur	22 000	
Klimatiserings- och gasanläggning	20 000	
Böcker, tidskrifter	25 000	
Film- och skioptikonutrustning	2 500	
Kontorsutrustning, räknemaskiner	8 000	
Möbler och lös inredning	40 000	
Linoleummattor m. m.	19 000	251 800
	Diverse oförutsett	4 200
	Kronor	256 000.

Till den andra delen av utrustningslistan har utredningen hänfört sådant, som hörde till försöksverksamheten vid den tekniska avdelningen och vid matutprovningssavdelningen. Kostnaderna för denna del ha av utredningen uppskattats till 214 000 kronor. I fråga om dessa kostnader, vilka enligt utredningens förslag icke skola bestridas av staten, torde beträffande den närmare kostnadsberäkningen få hänvisas till betänkandet s. 140.

Utredningen har framhållit, att den föreslagna utrustningslistan icke borde betraktas som definitiv, utan borde revideras i samband med upprättandet av byggnadsritningar och uppförandet av byggnaderna. Man måste också räkna med att utrustningen behövde kompletteras och ändras allt eftersom nya behov uppkomme eller den tekniska utvecklingen nödvändiggjorde moderniseringar. För detta ändamål borde i institutets stat årligen upptas ett belopp för tekniska inventarier och maskiner.

Utredningens förslag beträffande institutets förläggning har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av praktiskt taget alla remissmyndigheter.

Byggnadsstyrelsen har dock för sin del icke kunnat tillråda en förläggning av förevarande forskningsinstitut intill Chalmers tekniska högskolas institutionsbyggnad för kemi och fysik. Vad beträffar anläggningens utformning saknade byggnadsstyrelsen i föreliggande fall möjlighet att ingå på en prövning av skäligheten rörande storleken av byggnadsprogrammet, då jämförliga anläggningar saknades inom landet. Styrelsen ville dock fästa uppmärksamheten på att den administrativa avdelningen hade givits ett rumsdjup av sex meter, vilket syntes väl stort. En minskning av bredden på denna del av byggnaden syntes utan olägenhet kunna genomföras. Mot de på grundval av de

föreliggande ritningarna till 1 250 000 kronor beräknade kostnaderna förelågningen erinran från styrelsens sida.

Departementschefen har för sin del anfört följande.

Jag tillstyrker utredningens förslag att institutet förläggas till Göteborg. Likaså förordar jag — med beaktande bland annat därav, att styrelsen för Chalmers tekniska högskola icke anmält avvikande mening — att nybyggnaderna uppföras å den föreslagna platsen intill högskolans institutionsbyggnad för kemi och fysik.

De av professor Wernstedt uppgjorda ritningarna torde få tjäna till ledning vid utarbetandet av slutliga huvudritningar till byggnaderna. Därvid bör beaktas vad byggnadsstyrelsen anfört i fråga om den administrativa avdelningens lokaler. Jag förutsätter, att de definitiva huvudritningarna komma att fastställas av Kungl. Maj:t. Utredningens beräkning av byggnadskostnaderna torde kunna godtagas.

Utredningens förslag i fråga om engångsutgifter för utrustning finner jag mig likaledes kunna biträda. Jag förutsätter emellertid, att statens skyldighet att bestrida sådana utgifter icke skall avse andra föremål än dem, som upptagits i den nyss återgivna utrustningslistan.

Institutets finansiering och organisation.

Utredningen har erinrat, att utredningen framfört vissa allmänna synpunkter i fråga om den yttre organisationen av institutet. Bland annat hade framhållits, att institutet borde drivas i nära anknytning till Chalmers tekniska högskola för att säkerställa ett ur såväl undervisnings- som forskningssynpunkt värdefullt samarbete mellan dessa båda institutioner. Likaså hade visats betydelsen av att institutet arbetade i nära samverkan med näringslivet. För att nå ett sådant resultat hade efter förslag av utredningen tidigare för trä-, textil- samt järn- och metallforskningen beslutats inrättande av forskningsinstitut, som skulle drivas av staten och näringslivet gemensamt. Samma organisationsmodell syntes enligt utredningens mening även vara den fördelaktigaste för institutet för konserveringsforskning. Genom att organisatoriskt och ekonomiskt koppla in näringslivet kunde man få dettas sakkunskap och intresse med i arbetet, och härigenom bleve också forskningsresultaten på snabbaste och effektivaste sätt tillgodogjorda inom näringslivet. Genom statens medverkan kunde vidare verksamheten inriktas på sådan grundforskning och målforskning på längre sikt, som ej brukade ägnas tillräcklig uppmärksamhet vid av näringslivet ensamt bedriven forskning. För att ordna avsedd medverkan från näringslivets sida hade utredningen trätt i förhandlingar med en delegation från näringslivet utsedd av intressenter inom livsmedelsproduktionen. Som resultat av förhandlingarna hade uppgjorts ett förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och en planerad stiftelse »Svensk konserveringsforskning» angående ordnande av forskning m. m. rörande konservering av livsmedel samt ett förslag till stadgar för institutet för konserveringsforskning.

Avtalsförslaget samt förslaget till stadgar, vilka båda bilagts betänkandet, hava såsom bilagor fogats till statsrådsprotokollet.

Utredningen har i samband härmed erinrat, att de stiftelser, som under utredningens medverkan tidigare kommit till stånd för andra forskningsområden, huvudsakligen bildats av vissa befintliga stora intresseorganisationer inom näringslivet. Inom konserveringsområdet saknades organisationer, som vore så representativa för hela området, att de vore lämpliga att bilda den erforderliga forskningsstiftelsen. För den skull hade det varit nödvändigt att här gå fram efter en annan linje och söka få till stånd en stiftelse i vilken inginge såväl organisationer som företag på området.

Departementschefen har i detta sammanhang anmält, att enligt en den 20 juni 1945 dagtecknad, till chefen för handelsdepartementet ställd skrivelse representanter för näringslivet vid sammanträde den 15 mars 1945 hava bildat stiftelsen Svensk konserveringsforskning. Enligt uppgift i samma skrivelse har det av utredningen förutsatta årliga minimibidraget från näringslivet, 135 000 kronor, garanterats.

Liksom engångskostnaderna skulle, såsom framgår av avtalsförslaget, jämväl årskostnaderna, vilka vid full drift av institutet beräknats uppgå till 420 000 kronor, bliva uppdelade mellan staten och stiftelsen. Av ett av utredningen framlagt förslag till stat för institutet (s. 36 och 37 i propositionen) skulle vid full drift årskostnaderna täckas till 260 000 kronor med statsanslag och till 135 000 kronor av stiftelsen samt i övrigt av särskilda inkomster.

Beträffande statförslagets inkomstsida har utredningen anfört i huvudsak följande.

För att göra institutets verksamhet mindre beroende av penningvärdets fluktuationer, har statens åtagande beträffande driften angivits i vissa bestämda realprestationer och icke i fixerade årliga penningbidrag. Staten skulle sålunda beträffande vissa i avtalet närmare angivna befattningar lämna bidrag till avlöning inklusive tillägg enligt de grunder för rörligt tillägg och kristillägg, som gälla för statens nyreglerade verk. Erforderliga kostnader för pensionering av med statsmedel avlönad personal skulle likaledes betalas med statsmedel. Även statens bidrag till omkostnaderna för driften skall vid avsevärda ändringar i penningvärdet justeras så, att det motsvarar det i förslaget avsedda realvärdet.

Statens bidragsskyldighet har i avtalet beräknats under antagande av full drift av institutet. I den mån driftpersonalen ej nått den angivna omfattningen och/eller omkostnaderna bli mindre än beräknat, skall statens bidrag minskas i förhållande härtill.

Vad angår statförslagets utgiftssida har utredningen anfört, att bland utgifterna icke medräknats underhåll av byggnaderna och skötsel av tomten, utan hade det förutsatts, att detta skulle ombesörjas av byggnadsstyrelsen och att kostnaderna därför skulle påföras statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Ej heller hade i statförslaget medräknats avlöningar och omkostnader för den undervisning för högskolestuderande, som skulle bedrivas inom institutets lokaler, utan borde dessa kostnader närmast åvila Chalmers tekniska högskola och upptagas i dess stat.

I anslutning till förslaget till stadgar har utredningen beträffande institutets inre organisation anfört följande.

Enligt § 3 skall Kungl. Maj:t förordna ordförande och fem andra ledamöter samt stiftelsen »Svensk konserveringsforskning» fem ledamöter i styrelsen. Styrelsen bör vara så sammansatt att den inrymmer — utom administrativ erfarenhet — företrädare för den livsmedelstekniska och den angränsande agrara grundforskningen, för konsumentintressena och för de viktigaste av de berörda produktionsområdena. Härvid förutsattes att stiftelsens representanter i styrelsen komma att företräda olika av institutet behandlade delar av livsmedelsproduktionen.

Genom de statliga representanterna bör styrelsen tillföras kontakt med grundforskningen och konsumtionen. Förslagsvis kunna de statliga ledamöterna representera statens tekniska forskningsråd, Chalmers tekniska högskola, det allmännas betydande avnämarentresse i fråga om konserver framför allt inom försvarsväsendet, varjämte i styrelsen bör insättas en representant för husmödrarna.

Styrelsens ordförande och ledamöter skola stadgeenligt utses för högst tre år, men de böra givetvis kunna omväljas.

Styrelsen skall leda institutets verksamhet och därvid bland annat tillse, att erforderligt samarbete med näringslivet (producenterna av råvaror och av förädlade varor), konsumenterna och den högre tekniska undervisningen kommer till stånd och att gällande bestämmelser för verksamheten följas. I övrigt hänvisas till stadgarnas specifikation av styrelsens åligganden.

Rörande äganderätten till forskningsresultat, patentering och därmed sammanhängande frågor, behandlade i stadgeförslagets § 8, har utredningen uttalat följande.

Eftersom institutets forskningsverksamhet enligt allmänt forskningsprogram väsentligen skall avse grundläggande frågor, torde patentering av forskningsresultat i regel icke behöva eller kunna ske. Då emellertid erfarenheten från nästan all verksamhet av detta slag visar, att patentering en och annan gång blir aktuell, har utredningen ansett det lämpligt, att institutet redan från början har klara bestämmelser för hur i så fall bör förfaras.

I det fall, då forskningen enligt allmänt program kan föranleda uttagande av patent, bör patentering ske genom försorg av institutets styrelse. Härigenom möjliggör man ett ekonomiskt utnyttjande av resultaten i förhållande till utlandet och förhindrar, att det inom landet blir en kapplöpning för patentering av institutets på allmänt program utförda forskningsarbeten. Det vore olyckligt om det företag (eller den enskilda person), som först erhåller kännedom om något vid institutet framkommande forskningsresultat, skulle bli i tillfälle att ekonomiskt utnyttja detta gentemot övriga industrier, av vilka många kanske i högre grad understött forskningen finansiellt.

Licens för utövande av dylika av institutet uttagna patent synes böra medges samtliga de inhemska industriföretag, som medverka till institutets verksamhet, mot en licensavgift, som blott avser att täcka de institutets åsamkade kostnaderna för patentets uttagande och upprätthållande. Styrelsen bör emellertid vara berättigad att i de fall den så anser önskvärt i dessa kostnader jämväl inräkna ersättning till den eller de forskare, som särskilt medverkat till uppnående av de forskningsresultat, på vilka patentet grundas. Möjligheten för forskarna att på denna väg bli ekonomiskt delaktiga i forskningsresultatens praktiska utnyttjande torde kunna utgöra en viktig stimulans i arbetet. Utredningen vill dock understryka, att forskningsresultaten

ej sällan framkomma genom samarbete mellan ett antal forskare, varför det understundom kan visa sig vara vanskligt att rättvist fördela dylika ersättningar.

Till utlandet samt till sådana inhemska intressenter, vilka icke genom stiftelsen ekonomiskt stödja institutets allmänna forskningsverksamhet, kunna licenser på av institutet uttagna patent försäljas enligt vanliga affärsmässiga grunder, varvid eventuella licensinkomster kunna nyttjas för institutets forskning. Näringslivets representanter i styrelsen ha därvid möjlighet att övervaka, att sådan licensförsäljning icke sker i strid mot det svenska näringslivets intressen.

I fråga om bestämmelserna rörande sådana forskningsresultat, som uppnåtts vid undersökningar på uppdrag och bekostnad av enskilda uppdragsgivare, må anföras följande. Om en dylik uppdragsgivare för längre tid skulle tillförsäkras resultaten av de av honom bekostade undersökningarna, skulle detta kunna hämma institutets allmänna forskningsverksamhet, emedan personalen då vore tvungen att hela tiden betrakta dessa undersökningar som konfidentiella och icke ens finge utan uppdragsgivarens medgivande begagna de gjorda rönen i det fortsatta allmänna forskningsarbetet. Ej heller skulle institutet utan särskilt tillstånd av uppdragsgivaren kunna åtaga sig nya uppdrag åt andra beträffande samma eller liknande problem. Allt eftersom dylika konfidentiella forskningsresultat anhopades inom institutet, skulle dettas verksamhetsområde alltmer inskränkas av sekretesshänsyn. Ett företag skulle också kunna för lång tid utestänga de andra från att anlita institutet inom ett aktuellt forskningsområde endast genom att ge institutet ett uppdrag inom området i fråga. Med hänsyn till dessa omständigheter är det viktigt, att äganderätten till forskningsresultat endast förbehålles uppdragsgivare så lång tid, som behöves för att han skall hinna vidtaga nödiga åtgärder för resultatens eventuella patentering. Ett år torde räcka i vanliga fall, men det kan dock förekomma, att forskningsresultat behöva ytterligare provas och utvecklas under längre tid, innan det kan utrönas, om de äro värda patentering.

På grund härav ha bestämmelserna utformats så, att resultaten må förbehållas uppdragsgivare, om denne så önskar, dock högst under ett år efter det arbetet avslutats, såvida icke styrelsen på särskild framställning medger förlängning av tiden.

Utredningen har i detta sammanhang erinrat om att, såsom förut anförts, uppförande och inredning av institutsbyggnad, anskaffande av utrustning och anställande av personal torde taga minst 1 1/2 à 2 år. Emellertid komme, anför utredningen, vissa driftkostnader att uppstå redan före och under byggnadstiden på grund av att styrelsen och viss personal måste arbeta med byggnads- och utrustningsspörsmål, med personalfrågor och med andra förberedelseåtgärder. Under förutsättning att kostnaderna för Chalmers tekniska högskolas byggnadskommitté, till vilken — såsom skett beträffande Svenska textilforskningsinstitutet — ledningen av byggnadsarbetena borde överlämnas, ävensom kostnaderna för arkitekt och annan särskilt tillkallad expertis bestredes från byggnadsanslaget, kunde statsanslaget till driftkostnader för första budgetåret begränsas till 20 000 kronor.

Utredningens förslag i fråga om institutets finansiering och organisation har upplagits till behandling av några av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, vilka därvid i huvudsak biträtt detsamma. Framställningar ha emellertid gjorts om jämkningar i förslaget.

Departementschefen, som redogjort för remissmyndigheternas yttranden, har i förevarande frågor för egen del anfört följande.

Regleringen av samarbetet mellan staten och det enskilda näringslivet på nu ifrågakvarande forskningsområde har i utredningens betänkande utformats efter modell av vad därutinnan tidigare beslutats rörande de också av utredningen föreslagna instituten för trä-, textil- samt järn- och metallforskning. Efter förhandlingar med utredningen ha representanter för näringslivet bildat stiftelsen Svensk konserveringsforskning med uppgift att i samarbete med staten driva ett institut för forskning på konserveringsområdet, varjämte ett preliminärt avtal upprättats angående statens och stiftelsens inbördes skyldigheter med avseende å detta samarbete. Jämväl i fråga om den närmare avvägningen av dessa skyldigheter har utredningen i flera väsentliga stycken följt de principer, som legat till grund för vad tidigare föreslagits och beslutats beträffande de redan inrättade forskningsinstituten.

Enligt utredningens förslag skall staten tillhandahålla tomt och bekosta byggnaderna jämte fast inredning, medan kostnaderna för övrig utrustning skola, liksom årskostnaderna, delas mellan staten och stiftelsen. Det förslag till reglering för förhållandet mellan staten och stiftelsen, varom enighet sålunda åstadkommits mellan utredningen och stiftelsens representanter, har i de flesta av de över utredningens betänkande avgivna yttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Jag finner också för egen del förslaget utgöra en ur alla synpunkter skälig och rimlig avvägning. Statskontorets förslag om ändrad fördelning av kostnaderna mellan staten och stiftelsen finner jag sålunda icke anledning biträda. Ej heller torde skäl föreligga till ändring av de av utredningen föreslagna lönebeloppen, särskilt som det står stiftelsen fritt att av egna medel utbetala tillägg till lönerna, därest så skulle befinnas erforderligt.

Även förslaget till stadgar för institutet bör enligt min mening kunna i hudsak godtagas. Önskemålen rörande representation i styrelsen för olika intressegrupper torde få upptagas till övervägande då i sinom tid styrelseledamöter skola utses. Överbefälhavarens förslag att i stadgarna skulle införas en bestämmelse om rätt för staten att förvärva licens för patent på enahanda villkor som till stiftelsen anslutna företag bör enligt min mening beaktas.

Förhållandet mellan institutet för konserveringsforskning och havsfiskelaboratoriets i Lysekil fiskeritekniska avdelning.

Efter att hava lämnat en redogörelse för vissa av utredningen anförda synpunkter beträffande förhållandet mellan det föreslagna institutet för konserveringsforskning och fiskeritekniska avdelningen vid svenska hydrografisk-biologiska kommissionens havsfiskelaboratorium i Lysekil ävensom däröver avgivna yttranden (s. 44—47 i propositionen) har *departementschefen* i denna fråga för egen del anfört följande.

Frågan om förändring i organisationen av havsfiskelaboratoriet i Lysekil i anledning av det nya institutets tillkomst torde i sinom tid få anmälas efter beredning inom jordbruksdepartementet. I samband härmed bör även övervägas — för den händelse fiskeritekniska avdelningen vid havsfiskelabo-

ratoriet i Lysekil nedlägges — i vad mån personalen å avdelningen bör överföras till det nya institutet. Någon ändring i de uppgjorda byggnadsplanerna för institutet synes, såvitt nu kan bedömas, icke behöva ske.

Utskottet.

Betydelsen och behovet av ett tekniskt-vetenskapligt forskningsarbete på livsmedelsindustriens område har på ett övertygande sätt belysts i den föreliggande propositionen. Hur värdefullt detta arbete än är, torde det med hänsyn till forskningsområdets stora omfattning givetvis icke vara möjligt att på en gång vidtaga åtgärder för livsmedelsforskningen i dess helhet. Det synes utskottet därför ur flera synpunkter riktigt, att denna forskning nu främst tar sikte på det betydelsefulla forskningsfält, som berör konservering och lagring av livsmedel och därmed sammanhängande frågor. Förslaget att för detta ändamål inrätta ett institut i samverkan mellan staten och näringslivet finner utskottet välbetänkt och tillstyrker detsamma.

Konserveringsinstitutets syfte skulle enligt förslaget vara att studera och förbättra alla slags metoder för att bevara livsmedel, varvid begreppet konservering givits en omfattande innebörd. Vad i ärendet anförts rörande institutets olika arbetsuppgifter har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande. Detsamma gäller institutets verksamhetsområde. En förutsättning för att institutet skall på ett ändamålsenligt sätt kunna bedriva sin verksamhet är givetvis, att institutet äger tillgång till fackmän av olika slag. Det förslag till personalförteckning, som härutinnan framlagts, synes med hänsyn till de forskningsområden, som skulle vara företrädde vid institutet, kunna godtagas. Även löneskalan synes utskottet vara lämpligt avpassad.

Utskottet har icke något att erinra mot att institutet förläggas till Göteborg på av departementschefen där angiven plats liksom ej heller mot att lokalbehovet tillgodoses i föreslagen omfattning. Byggnadskostnaderna hava uppskattats till 1 250 000 kronor, varav 100 000 kronor för sådana lokaler, som avses att uthyras till utomstående för särskilda undersökningar. Av nämnda belopp erfordras 500 000 kronor för nästa budgetår. Denna medelsanvisning tillstyrker utskottet. Vad utskottet anför i fråga om byggnadskostnaderna gäller även kostnaderna för institutets utrustning, vilka till den del de på sätt nedan framgår skola bestridas av staten beräknats till 256 000 kronor.

Beträffande institutets finansiering och organisation har departementschefen framhållit, att regleringen av samarbetet mellan staten och det enskilda näringslivet på nu ifrågavarande område utformats efter samma plan, som beslutats rörande instituten för trä-, textil- samt järn- och metallforskning. För att ordna denna medverkan från näringslivets sida har förslag till avtal träffats mellan Kungl. Maj:t och en nybildad stiftelse »Svensk konserveringsforskning». Såsom av avtalet framgår skulle staten tillhandahålla tomt och bekosta byggnaderna jämte fast inredning, medan kostnaderna för övrig utrustning skulle liksom årskostnaderna, vilka senare vid full drift av institutet beräknats uppgå till 420 000 kronor, delas mellan staten och stiftel-

sen. Utskottet har vid sin granskning av avtalsförslaget icke funnit några befogade invändningar vara att framställa mot detsamma. Utskottet förordar alltså, att förslaget i fråga godkännes av riksdagen. Det torde emellertid, såsom departementschefen förutsatt, få ankomma på Kungl. Maj:t, att, i den mån så befinner påkallat och lämpligt, överenskomma med stiftelsen om jämkningar i detsamma. Även det uppgjorda förslaget till stadgar för Institutet för konserveringsforskning bör kunna godtagas.

Då såsom i ärendet framhållits vissa driftkostnader, avseende förberedelseåtgärder, torde uppkomma nästa budgetår, tillstyrker utskottet, att ett statsanslag av 20 000 kronor anvisas för ändamålet.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna vid statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 1 mars 1946 fogat avtal med stiftelsen Svensk konserveringsforskning;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån så befinner påkallat och lämpligt, överenskomma med stiftelsen om jämkningar i förenämnda avtal;

c) till *Uppförande av byggnader för institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1946/47 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor;

d) till *Bidrag till institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1946/47 under tionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

Stockholm den 11 juni 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Lindström, Gränebo, Karl Andersson, Heiding, Boman, Ekströmer, Petersson, Hesselbom* och *Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Sefve, Boman* i Kieryd, *Thapper, Onsjö, Persson* i Vinberg och *Birke*.
